Nasycení zástupu: dejte vy jim jíst

Původ materiálu
Daniel Matějka ml.
Pořadí v lekci
30

Téma

- I když nám připadá, že sami máme málo, můžeme pomáhat.
- Rozdělení se s druhým jako nástroj pomoci i růstu společenství.
- Křesťanská služba druhým se týká celého člověka i s jeho tělesnou nouzí.

Cíle

- Děti chceme vést k důvěře, že Boží moc dokáže vykonat mnohé i s málem, které máme.
- Děti se naučí, že umění se rozdělit může být základem společenství a kamarádství.
- Děti se dozvědí, že v životě křesťana nejde jenom o poslouchání Slova, ale i o praktickou pomoc těm, kdo potřebují.

Pro učitele

Biblický text

Mk 6,30–44

Poznámky k příběhu

- Učedníci, pro svůj poslední úkol nazváni *apoštolové* (což v řečtině znamená *poslové* a souvisí s českým slovem *pošta*), navrátivší se z cest, jsou obrazem církve, která zrovna není na vrcholu svých sil. Radost z toho, co se na cestách dařilo, se mísí s *únavou i s ohrožením*, které se ukazuje v příběhu o popravě Jana Křtitele.
- Ježíš sám vyhledával *klidná místa pro modlitbu* i odpočinek a chce ho dopřát i učedníkům. Nakonec to však bude *lítost* a soucit s potřebnými, které Ježíše a učedníky nenechají v klidu.
- Proudění lidí a zelený trávník ukazují k tomu, že mohlo jít *o poutníky*, kteří cestovali na velikonoční svátky do Jeruzaléma. To vysvětluje jejich množství i nabízí úvahu o tom, že

Ježíš za čas ještě jednou bude s učedníky lámat chléb před Velikonocemi.

- Obraz „*ovce bez pastý?e* “ rozeznívá množství dalších biblických textů (Ž 23; Lk 15,4–6; J 10,1–16). Aniž by se vyprávění k motivu pastýře výslovně vracelo, ukazuje, jakým pastýřem chce Ježíš být: učitelem (byť je to v příběhu zmíněno jen jednou větou, Ježíšovo vyučování zabralo značnou část dne), ale také tím, kdo se stará i o tělesnou stránku i o celé společenství, do kterého má člověk patřit.
- Udaný počet mužů v Markově vyprávění navozuje představu docela silné *armády*: tolik lidí mohlo táhnout s Ježíšem na Jeruzalém, kdyby chtěl. Ta možnost se rýsuje i v tom, jak se sami od sebe rozložili oddíl za oddílem stokrát po padesáti, což odpovídá vojenským útvarům. Ježíšovým záměrem bylo naopak rozsadit je po „sympoziích“ — jídelních skupinkách. Snad se tady zpřítomňuje *jedno z pokušení* nabídnutých Ježíšovi na poušti (Mt 4,1–11): pokušení moci a světské vlády, která je však podmíněna pokloněním se ďáblu. Ježíš pokušení odolá a sešikované poutníky překvapí: místo boje jim dá najíst.
- Ani v samotném chlebu a nasycení hladových však nespočívá Ježíšova mesiášská cesta — o tom zas jiné z pokušení na poušti a Ježíšova odpověď: „*Ne jenom chlebem* bude člověk živ, *ale každým slovem, které vychází z Božích úst.*“ (Mt 4,4)
- Příběhy o nasycení tisíců nacházíme *u všech evangelist?*, u některých pak ve dvou verzích: nasycení 5 tisíců a nasycení 4 tisíců. Číselná symbolika i kontext ukazují k tomu, že první verze je zaměřena spíše na Izrael (5 tisíc, 5 chlebů — jako 5 knih Mojžíšových, 12 sebraných košů — pro 12 kmenů Izraele), ve druhém vyprávění se lámání chleba otevírá celému světu (4 tisíce — lidé od 4 světových stran, 7 chlebů, 7 sebraných košů — 7 je číslo plnosti, tedy pro celý svět).
- Příběh o nasycení velikého zástupu několika chleby najdeme i *ve Starém zákon?* v příbězích proroka Elíši (2Kr 4,42–44). V příběhu proroka Eliáše (1Kr 17,8–16) pak sice nepůjde o chleby, ale společným motivem je, že potravin je dostatek, pokud má člověk odvahu se i v nouzi rozdělit a nabídnout nejdříve bližnímu. Motiv nasycení v pustině patří také k příběhu putování Izraelců po poušti (Ex 16), kde je svědectvím o Boží péči. I tam je potřeba důvěry lidu, jinak mana zčerviví.

Úskalí

Pozornost dětí může sklouznout k zázraku množení pečiva. Ježíš ty chleby ovšem nevykouzlil, ale pracoval s tím, co mu učedníci přinesli. Jeho moc dokáže udělat z mála mnoho i v tom, co my mu nabídneme (což nemusí být zrovna chleby). Nemenším zázrakem, ke kterému je možné přesměrovat pozornost, je i společenství, které vzniklo mezi lidmi uprostřed pustiny.

Odkazy

Heller, Daniel: *Nasycení p?ti tisíc?.* http://goo.gl/6OIknk

Filipi, Pavel: *Hostina chudých.* Praha: Kalich, 1991.

Henych, Daniel: *?okoláda.* (Ze zpěvníku *Zpíváme si písni?ku 3: D?ti, poj?te ke mn?.* Praha: Rosa, 1998. ISBN 80-900850-8-3)

Pro děti

Pro předškolní děti

Vezměte do nedělní školy čokoládu. Případně domluvte s nějakým dítětem, ať ji předloží. Ale malou, aby bylo zjevné, že pokud se o ni děti budou chtít dělit, tak na každého vyjde jen hodně málo. Veďte s dětmi diskusi, co s čokoládou udělat. Jestli je lepší ji rozlámat na malé kousíčky nebo uspořádat loterii, kdo ji dostane celou. Nebo čokoládu dostane vítěz v nějaké soutěži: v páce, v počítání matematických příkladů? Co bude nejlepší? Nebo si ji raději pro klid má nechat ten, kdo ji přinesl? Můžete mluvit o tom, co by který postup vyvolal ve společenství, o závisti, o tom, jestli tu čokoládu vlastně potřebujeme. Můžete mluvit o tom, co by kdo udělal, kdyby ta čokoláda byla jeho.

Lámání na malé kousíčky nakonec může být docela legrace. Pravda, nikdo z ní nemáme skoro nic, ale je nám spolu dobře.

Podobnou věc můžete místo čokolády nebo v návaznosti na ní udělat s houskou a znovu mluvit o tom, co by bylo spravedlivé. Jestli rozdělit všem stejně, anebo se zeptat, jestli třeba dnes ráno nezůstal někdo bez snídaně. To by mohl být důvod dát mu té housky větší kus. Jsou na světě lidé, kteří dnes zůstali bez snídaně, protože prostě nemají co jíst? Máme na ně myslet? Můžeme pro ně něco udělat?

Dělení čokolády bych nechal na konec výkladu, protože kolem toho pravděpodobně vznikne rozruch. Dá se také na konci výkladu spojit s otázkou, jestli celou čokoládu sníme, nebo z ní ještě kousek někomu vezmeme. Kus housky mohou děti dostat naopak už na začátku, žvýkání je třeba utiší pro úvodní věty vyprávění.

Pro mladší děti

I Ježíš učedníky učil, jak pomáhat i jak se rozdělit. Příběh o tom začíná tím, že učedníci byli hóódně unavení.

Byli už jste někdy hodně unavení? Jsou chvíle, kdy má člověk nárok na odpočinek. Ale co když zrovna v takovou chvíli někdo přijde a něco potřebuje?

Učedníci byli unavení. Protože se zrovna vrátili z cest. Chodili pěšky, tak je bolely nohy, ale také na cestách potkávali spoustu lidí, se kterými mluvili a kterým pomáhali, a to člověka dokáže unavit ještě víc. Ježíš to všechno věděl, tak chtěl učedníkům dopřát trochu odpočinku: Jenomže pořád bylo kolem spousta lidí, pořád bylo s kým povídat, komu pomoci, tak se učedníci sami ani nestihli najíst. Ježíš říká: Pojeďme stranou, na místo, kde budeme sami. Tam si v klidu odpočinete.

Byli zrovna u břehu jezera, tak nastoupili na loď a vydali se pryč. Jenže nepluli dost daleko od břehu a několik bystrých očí zahlédlo, kam jedou. A všichni ti lidé, kteří chtěli slyšet Ježíše, se po břehu vydali stejným směrem, až na jednom místě tu jejich loďku dostihli.

„Co s těmi lidmi?“ běželo hlavou učedníkům. „Chtěli jsme si přece odpočnout. Jsme unavení a hladoví.“ Učedníci byli možná i trochu naštvaní, že jim lidé nedají pokoj. A snad je napadlo, že by bylo lépe sednout znovu do lodi a přejet úplně na druhou stranu, pryč.
A snad už to chtěli udělat, ale Ježíš se podíval na ty lidi, a víte co? Bylo mu jich líto: „Vždyť oni potřebují někoho, kdo by je povzbudil, řekl jim dobré slovo, kdo by se jich ujal. Přece se k nim nemůžeme obrátit zády.“ Tak navzdory únavě zůstal Ježíš s učedníky tam, kde byli. Ježíš se posadil a začal lidi učit. Povídali jim o tom, co je v životě důležité. Jak byli zabráni do rozhovoru, ani nevnímali, jak čas plyne.

Až učedníci přišli za Ježíšem a říkají mu: „Pane, ještě jedna věc je teď také důležitá: aby ti lidé nebyli o hladu. Řekni jim, ať si jdou do vesnic něco nakoupit k jídlu, tady nic neseženou.“

Byli pozorní ti učedníci, že? Je dobře, že si všimli, co ti lidé potřebují, že mají hlad. Ale Ježíšova odpověď je překvapila: „Dejte vy jim jíst!“

„Tady? Teď? Jako že my se máme postarat i o to, aby ti lidé měli co jíst? Sami jsme se nestihli najíst! Máme jít nakoupit? To budeme muset udělat pořádný nákup, tak za dvě stě denárů!“

Ježíš odpovídá: „Nikam nechoďte, jenom pojďte dát dohromady, co máte tady s sebou. Máte nějaké chleby?“

„Ano, pět jich máme a dvě ryby. Ale co je to pro takový dav? Vždyť je to, jak se říká, pro jednoho málo, pro dva nic.“

Co byste řekli, bude to k něčemu se rozdělit i o tak málo jídla? Nebyla hloupost ty chleby vůbec nabízet? Neměli si je učedníci nechat spíš pro sebe?

Těch chlebů by sotva stačilo pro samotné učedníky, ale přesto je dali Ježíšovi. A on „vzhlédl k nebi, vzdal díky, lámal chleby“ a dával je učedníkům, aby je roznášeli lidem. A to stejné udělal s těmi rybami. A co bylo zvláštní, jak pořád lámal chleby a dělil ty ryby, pořád učedníci měli co nosit a běhali sem a tam a hledali, na koho se ještě nedostalo. Lidé se i mezi sebou začali zajímat: „Tenhle ještě nic neměl a tamten má ještě hlad.“ Taková zvláštně hezká nálada tam byla. Až se dostalo na všechny, i sami učedníci se dosyta najedli a dokonce ještě zbylo. Prý dvanáct košů zbylo. Takže by je mohli poslat do všech koutů Izraele těm, co mají hlad a nouzi. A kdo ví, možná to udělali.

Pro starší děti

Znějí některá slova z toho příběhu (nebo jim podobná) při bohoslužbách opakovaně? Nechte děti přijít na to, že se Ježíšovo počínání při nasycení tisíců podobá večeři Páně. Skutečně tady jde o podobné obsahové jádro a evangelisté si dávají záležet, aby ta podobnost byla zřetelná („vzhlédl k nebi, vzdal díky, lámal chleby“). Nechte děti vyslovit, v čem se podle nich nasycení tisíců večeři Páně podobá a v čem ne.

Můžete s dětmi prozkoumat texty, které svědčí o tom, že se v první církvi při večeři Páně skutečně jedlo dosyta a záměrem bylo i rozdělit se s chudými (Sk 2,46), což se ne vždy dařilo (Sk 6,1; 1K 11,17–33).

To, co propojuje příběh s dnešní večeří Páně, není množství chleba, ale více společenství a solidarita, které Ježíšovo rozdávání chleba mezi lidmi působí, a ze kterých pak vyrůstá pomoc potřebným i mimo prostor kostela. (Není s večeří Páně něco špatně, pokud z ní taková pomoc nevyrůstá?)

Děti schopné hledání v textech mohou najít a srovnávat verze příběhu a zamyslet se nad číselnou symbolikou. Nasycení 5 tisíců: Mt 14,13–21; L 9,10–17; J 6,1–15. Nasycení 4 tisíců: Mk 8,1–10; Mt 15,32–39. Případně dále číst v J 6,22–59, jak Ježíš mluví o sobě jako o chlebu. Z uvedených oddílů však raději vyberte jen některé, aby se děti v množství verzí neutopily.

Jinou možností je zabrousit do Starého zákona, do příběhu o Elíšovi: 2Kr 4,42–44, ale možná ještě lépe o Eliášovi: 1Kr 17,8–16. Nechte děti porovnat, co má společného Eliášův příběh s Ježíšovým. Liší se tím, že u Eliáše nejde přímo o chleby. Pozornost poutají nádoby, ze kterých neubývá. Co je však společné a zásadní, je ochota myslet i v nouzi nejdříve na druhého a jemu dát najíst dříve než sobě.

Přesah

Ježíš zůstal s lidmi, protože mu jich bylo líto. Vzbuzuje ve vás něco/někdo lítost? (Možno mluvit o „soucitu“ nebo „solidaritě“.) Co s námi dělají zprávy o tom, že se někde válčí, zprávy o hladu nebo uprchlických táborech? Jaký je vztah mezi lítostí a praktickou pomocí? Dává smysl jedno bez druhého?

Ježíš vede učedníky k tomu, aby ostatním nabídli to, co mají a co umí. Co máme? Co umíme? Může to být k užitku? (Rozhovor může ústit k větším projektům, například uspořádání dobročinného koncertu po bohoslužbách, dobročinné prodejní výstavy obrázků nebo výrobků z nedělní školy nebo i z domova — nazdobené perníčky apod.)

Znáte úsloví: „Pro jednoho málo, pro dva nic?“ Co znamená? Příběh o nasycení tisíců je nesen bláznivou důvěrou, že i o málo může mít smysl se rozdělit.

O čem má být dění v kostele? Jen o poslouchání, modlení a zpívání? Nebo má být církev naopak charitativní organizací zaměřenou především na pomoc druhým? Je možné, že se to od církve očekává?

Jaká je role sbírky? Všimli jste si, že sbírky bývají určené na různé účely? Vybavíte si, do jakých různých zemí putovaly peníze z našeho kostela?

Liturgie

Písně

Svítá: 412 — *?eho t?eba*; 56 — *Modlitba Tomáše Moora*; 248 — *Pane, slyš náš hlas*; 210 — *N? kdo m? vede za ruku*; 135 — *Posila na cestu*; 242 — *Pán je má síla*; 387 — *P?ímluvný zp?v*

Evangelický zpěvník: 622 — *Z?sta? s námi, Pane, když se stmívá*; 627 — *Má duše Boha velebí*; 683 — *Spolu lámejme chléb na kolenou*; 510 — *Ó Pane m?j, pokoj a? tv?j*

Biblický text k zapamatování

A jedli všichni a nasytili se. (Mk 6,42)

Modlitba

Pane Ježíši, n?kdy si myslíme, že máme jen málo. Nebo že nic moc neumíme a nemáme druhým co dát. Ty z toho p?esto umíš ud?lat velké v?ci. Prosíme, a? si lidé pomáhají, a? nikdo nemá hlad. Amen.

Kam dále

Daniel Heller: Nasycení pěti tisíců.

Odkaz na píseň

Čeho třeba, Bůh nám dá

Dopřej mi chuť k jídlu, Pane

Pane, slyš náš hlas, chcem tě chválit zas

Někdo mně vede za ruku (SV210)

Posila na cestu (SV135)

Pán je má síla (SV242)

Za ty, kdo hladem trpí a bídou, prosíme

Zůstaň s námi, Pane (EZ622)

Má duše Boha velebí (EZ627)

Spolu lámejme chléb (EZ683)

O´Pane muj̊, pokoj at ̌tvuj̊ na cestách

Cílová skupina

Školní

Předškolní

Katechetické cykly

Církevní rok

Biblický odkaz (kat)

Marek 6,30–44